

Kolo bokeljske mornarice

Bokeljska mornarica pred katedralom, između dva rata

O *Kolu bokeljske mornarice* ili *Kolu svetog Tripuna* je dosta pisano, pa mu je tako i u notnoj ediciji *Lirica*, petoj po redu od 2017. godine posvećeno dosta pažnje (Kovačević 2017: 164–167). Nastanak ovog plesa se vezuje za 13. januar 809. godine, kada su pripadnici Bokeljske mornarice iz Rosa u Kotor preneli *moći* (mošti) svetog Tripuna (Илијин 1953: 249; Milošević 1995: 9). Od tada je sveti Tripun zaštitnik Bokelja, koji se redovno slavi od 11. veka, svakog 2. i 3. februara. Ova velika, znamenita i zaista posebna bokeška svečanost, kao i dani oko nje su ispunjeni mnogim tradicionalnim zbivanjima. To su, na primer, *lode*, kada mali admiral 27. januara iznosi pohvale sv. Tripunu (ustaljene u 16. veku), 2. januara se prenose i čuvaju relikvija i mošti svetog Tripuna itd., ali je najsvečaniji momenat kada se pleše ovo čuveno kolo. Plesanju *Kola bokeljske mornarice* je moguće prisustvovati i na Dan Bokeljske mornarice, na Dan opštine Kotor kao i tokom drugih bitnih svečanosti u Kotoru, a takođe i prilikom gostovanja Bokeljske mornarice u Crnoj Gori i inostranstvu (Milošević 1995; Butorac 1941; Dabinović 2009; Martinović 2010; Razni autori 2013; [S. n.] 2017 *Bokeljska mornarica Kotor*).

Smatra se da je *Kolo bokeljske mornarice* poteklo iz starih predhrišćanskih verovanja, oličenih u pojedinim elementima (otvoreni i zatvoreni krug, kružno, zmijasto, u prvoj liniji, provlačenje ispod podignutih ruku itd.) ali da su ga bokeški pomorci tokom stoletnog plesanja doterivali, unosivši svoja staleška obeležja u mnoge figure (Илијин 1953: 249, 250). Ples stoga čini dvanaest figura, svaka sa svojim nazivom, ali se najčešće izvodi samo osam: *Vrtlog pravi, Vrtlog obratni, Neprava veriga, Prava veriga, Sidro, Veliko kolo, Dva kola, Kolo u kolo, Osmica, Ušpug, Ušpug u obratnom smjeru* i *Ušpug oko časnika*. Svemu treba dodati i da je *Kolo bokeljske mornarice* zaštićeno zakonom, kao deo Bokeljske mornarice. Takođe, u toku je priprema kandidature Ministarstva kulture Crne Gore za upis ovog kola na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a (Nikolić 2018).

Kolo: IX figura «kolo u kolo»

Prema pisanim izvorima iz 1844. godine, *Kolo bokeljske mornarice* je praćeno „veselom“ svirkom bubnjeva i raznih tipova svirala (Raffaeli 1844: 35). Nije baš jasno koji bi to tačno instrumenti bili, kao ni kakve su melodije na njima izvođene. Ono šta je izvesno jeste da se kolo od 19. veka pleše (i) uz razvijenu melodiju trodelnog muzičkog oblika, zasnovanu na durskom tonalitetu nepoznatog autora. Ovu melodiju izvodi i tada, kao što je i dalje u praksi, *Gradska muzika* (možda su baš tu melodiju izvodili navedeni instrumenti iz Raffaelijevog spisa). Rečenom možda ide u prilog i podatak da je kapetan Pavo Božov Kamenarović (1821–1903) iz Dobrote – kome je takođe zaslužen posvećeno više pažnje u *Lirici br. 5: Priče o moru* (Kovačević 2017: 147) – spevao pesmu na opisanu melodiju (Илијин 1953: 250).

Delovi pesme kapetana Kamenarovića „nalaze“ i Marija Katavića, te ih on, spojene sa prepoznatljivom i navedenom melodijom kola obrađuje, namenjujući je i klapskom i horskom pevanju. Razlozi tome su svakako i lepota delova ove pesme, ali i činjenica da se ona (cela ili u delovima) sasvim neopravdano, ređe peva, te je verovatno želja Marija Katavića bila da i ona, ovako obrađena, kao deo Tripunjdanskih bokeških svečanosti, postane bezvremena, poput istoimenog kola. Stoga on odabira reči kojima je opevana bratska sloga svih onih kojima je Boka - Mati, sloga utemeljena mnogim motivima njihovog života, pa i zajedničkim plesom, onako kako su to stolecima unatrag ponosno činili njihovi preci.

Bokeljska mornarica pred katedralom